

Àwọn Zoroastrian

Ìsìn Zoroastrian, èsìn tí wólíl Zoroaster, tí a tún ní pè ní Zarathustra, dá sílẹ̀ ní Persia igbàni. Àwọn èkọ́ tí Zoroaster ní wààsù ni a pa mọ́ nínú Gath rẹ̀ gégé bí, (sáàmù) tí ó jẹ́ ara àwọn ìwé mímọ́ tí a mọ́ sí Avesta Tenets. Àwọn èkọ́ rẹ̀ di ilànà ìtọ́sọ̀nà fún àṣà ìbílẹ̀ Persia.

Apá kan lára àwọn òfin isìn ni Vendidad. Ó sì ní àwọn òfin ìmótótó tó wúlò, èyí tó wà ṣáájú igbà ìṣègùn òde òní.

Àwọn Gathas àti Orí Méje jẹ́ ara isìn isìn tí a ní pè ní Vasna. Èyí mú kí ìbòrìṣà àwọn Aryan pọ́ mọ́ èsìn Zoroastrian. Láàrín àwọn òrìṣà wònyí ni Anahita, abo ọlórùn ìbímọ́ àti odò.

Ó ṣeé ṣe kí ọba Páṣià àkọkọ́ tó gba èsìn tí Zoroaster dàmòràn ni Dáriúsì 1. Àwọn àkọsilẹ̀ rẹ̀ kún fún iyin Ahura - Mazda; ó tẹnu mọ́ ogbón inú, ó sì dàbí ẹnì pé ó ka Ie sí agbára ayé kan. Ọmọ rẹ̀, Sásítàsi 1, náà jẹ́ olùjọ̀sìn Ahura - Mazda. Artaxeres 1 (ó jọba ní 465-425 BCE) náà jẹ́ olùjọ̀sìn Mazda. Artaxeres 2 (ó jọba ní 409-358 BCE) bọwọ́ fún Ahura - Mazda, Mithra, àti Anahita; ní ijọba rẹ̀, àwọn tẹ́mpìlì Persia àkọkọ́ ni wọ́n kọ́. Ìlàn-ọba Persia tuntun ti Sassanids (AD 224-641) fi Zoroaster hàn gégé bí èsìn ijọba Persia.

Léyìn tí Alexander Nílá ṣégun Persia, èsìn Zoroastrian bèrè sí í paré, ṣùgbón ó tún padà sípò ní igbà ìbèrè èsìn Kristeni. Èkọ́ Zoroaster ni ìpilẹ̀ èsìn Parsi ní Índià. Àwọn kan ṣì ní ka isìn Avestan wọ́n sì ní tójú iná mímọ́, àwọn diẹ̀ sì ní tẹ̀lẹ̀ èkọ́ àwọn Magi ti gbígbé òkú sí orí àwọn ilé gíga (tí a ní pè ní ilé ìṣọ́ idákéjéjé) láti jẹ́ ẹran ọdẹ̀ àwọn idi.

Ọpọ̀lọpọ̀ ẹ̀ya isìn Zoroastrian ló wà. Ẹgbé kan jẹ́ àwọn olùjọ̀sìn iná ní Iran tí a ní pè ní Ghebers.

Àwọn ará Páṣià di ẹ̀lẹ̀kẹ̀kẹ̀kẹ̀ sí èsìn Mùsùlùmí léyìn ìṣégun wọ́n láti ọwọ́ àwọn ará Lárúbáwá ní ọ̀rúndún keje. Síbèsibè, èsìn Zoroastrian dẹ̀sẹ̀ ní àwọn agbègbè kéékèkèkè ti Gabars (ọ̀rọ̀ àbùkù tí àwọn ará Lárúbáwá dá sílẹ̀) ní agbègbè olókè ti Yazd àti Kerman.

Àdàpọ̀ onírúurú èrò isìn ló wà nínú àwọn èsìn wònyí àti ipa láti inú èsìn kan sí òmíràn, ṣùgbón wọ́n kò tẹ̀lẹ̀ láti orísun kan láti ìṣẹ̀dá aráyé, tàbí pèsè olùgbàlà fún ẹ̀ṣẹ̀ aráyé, tàbí iléírí ọjọ́ iwájú pèlú Ọlórùn ní ọjọ́ iwájú. Njẹ́ àwọn isìn wònyí yóò dára bí èyíkéyí mǐràn? Kí ni orísun èrò isìn láti ọwọ́ Zoroaster?